

DE FASCINATIE VAN PATRICK M.A. BUCH VOOR HET NAPOLEONTISCH TIJDPERK

“Misschien komt
het omdat ik me in
het heden niet zo
thuis voel”

Patrick M.A. Buch (“zo schrijf ik dat altijd”) woont met zijn partner sinds twee jaar in het pittoreske Thorn. Dat hij na zijn pensionering naar Limburg zou verhuizen stond al langer vast. “De mooiste provincie van ons land.” Hij is gefascineerd door Napoleon en de tijd waarin die leefde. Veel dichterbij de Franse krijgshier en keizer dan in Buchs woning kun je dan ook nauwelijks komen.

TEKST: JAC BUCHHOLZ / FOTO'S: RAOUL LIMPENS





Ja,

bij wie na het lezen van de naam Buch een belletje gaat rinkelen: Patrick is inderdaad een broer van... In

totaal waren ze met zijn zessen, zes jongens die allemaal op enig moment zich vol gedrevenheid aan een bepaalde fascinatie overgaven. Iets waarin ze konden excelleren en zich onderscheiden. Volgens Buch heeft dat te maken met hun ingewikkelde jeugd. “Onze ouders zijn in 1961 gescheiden, in die tijd redelijk uniek. In tegenstelling tot tegenwoordig”, voegt hij er resoluut aan toe. “Als je nu aan een schoolklas vraagt wie gescheiden ouders heeft, gaat zeker meer dan de helft van de handen omhoog. Maar toen kwam het zelden voor. Ik weet nog dat ik de Eerste Communie deed en mijn moeder alleen in de rij meeliep. Volgens mij is de onderwijzer nog naast haar gaan lopen; viel het niet zo op.”

WANDELENDE WIKIPEDIA

Buch studeerde aan de Koninklijke Academie in Den Haag om binnenhuisarchitect te worden. Acute reuma strooide echter roet in het eten. Bij toeval kwam hij in de public relations terecht, wat in 1991 leidde tot de oprichting van zijn eigen PR-bureau Buch & Partners. De fascinatie voor Napoleon en alles wat op hem betrekking heeft, was ruim tien jaar eerder al begonnen. “Wat dat betreft zijn 1979 en 1980 heel belangrijke jaren geweest. Tot die tijd was ik vooral bezig met Vincent van Gogh – hij heeft in de schilderkunst voor een keerpunt gezorgd, zoals Lodewijk van Deyssel dat voor de literatuur deed. Maar op een gegeven moment was het klaar en heb ik alle Van Gogh-boeken het huis uit gedaan.” Het was in die periode, eind jaren zeventig, dat hij de uit Roermond afkomstige Harry G.M. Prick op het literatuurmuseum in Den Haag leerde kennen. Broer Boudewijn dacht



dat Prick voldoende kennis over Antoon Coolen had om Patrick te helpen bij zijn scriptie Nederlands. Dat bleek niet het geval. Er was wel een klik die uiteindelijk tot een levenslange vriendschap zou leiden. “Harry was een soort wandelende Wikipedia, een excellente man die voor mij heel veel heeft betekend. In de periode ‘79-’80 maakte ik ook kennis met auteurs Tjaard W.R. de Haan en Aar van de Werfhorst. Bij Van de Werfhorst heb ik jarenlang elke vrijdag gegeten, waarna we vaak tot diep in de nacht discussieerden over literatuur en schilderkunst.”

VISIONAIR

Kort daarna volgt de kennismaking met prof. Frédéric Bastet; meteen een klik en levenslange vriendschap als gevolg. Bastets huis in Oegstgeest stond volgestampt met Empire meubelen. “De voorname strengheid met voornamelijk Egyptische invloeden raakte mij enorm en daar begon mijn passie feitelijk.” Waar Prick Buch vooral prikkelde met literatuur, deed Bastet dat met meubelen en stijlinvloeden uit de Napoleontische tijd. Het was uiteindelijk Bastet die Buchs fascinatie voor de latere Franse keizer aanwakkerde. Maar het was vooral Napoleons achtergrond, vertelt Buch, die voor een snel toenemende interesse zorgde. “Ik kende

Napoleon eerst alleen heel oppervlakkig. Maar ik ontdekte al snel hoe hij zich op een heel ingewikkelde manier omhoog heeft gewerkt. Hij kwam van Ajaccio op Corsica en sprak Corsicaans Italiaans. Dus trok hij zich terug in zijn sobere cel op de militaire academie om zichzelf Frans te leren. Met zijn middenklasse-achtergrond kwam hij terecht op een slechte militaire academie in het Franse Brienne. Normaal zou je denken, daar komt weinig goeds van. Maar zo net na de revolutie was Napoleon heel gedreven zijn doelen te bereiken en greep zijn kans. Napoleon was een wiskundig genie, een scherp waarnemer en een visionair met spectaculaire ideeën. Hij wilde feitelijk koning of tsaar worden, maar aangezien het Franse volk net een einde had gemaakt aan het koningshuis en hij de Russische tsaar niet voor het hoofd wilde stoten, richtte hij zich op het keizerschap. Maar wel op een manier die het volk zou accepteren. Hij probeerde een mystiek rond zijn persoon te creëren en ging op afbeeldingen steeds meer lijken op de Romeinse Keizer Augustus."

PAARDENHOEF

Volgens Buch was Napoleon al voor zijn dertigste een militair genie en iemand waar het Directoire – het toenmalig landsbestuur – het liefst vanaf wilde. Dus werd hij steeds op pad gestuurd, wat resulteerde in de befaamde reis naar Egypte. Buch vertelt hoe Napoleon 300 kunstenaars en wetenschappers meenam en alles liet vastleggen en met een eigen drukpers via zelfgeschreven bulletins communiceerde met zijn manschappen. "Dat had hij niet geleerd, dat zat gewoon in hem." Dat Napoleon vaak oorlogszuchtig wordt afgeschilderd vindt Buch niet terecht. "Hij is geen enkele oorlog zelf begonnen, behalve die tegen Rusland in 1812; omdat de Russen handel dreven met de Engelsen terwijl Napoleon dat had verboden (Frankrijk en Engeland hadden eeuwenlang een slechte relatie, red.). Dat werd een fiasco. Maar als hij niet zo vaak de strijd was aangegaan, had Frankrijk wellicht opgehouden te bestaan." Buch pakt dan een voorwerp dat op tafel staat en zet het voor zich neer. Het is een deel van een bewerkte paardenhoef. "Als we het dan toch over de oorlog tegen Rusland hebben. Dit is de hoof van een paard van de Franse cavalerie die tegen de Russen streed. Het paard is in de strijd omgekomen en de ruiter heeft het waarschijnlijk, bij gebrek aan eten, opgegeten en de hoof als aandenken bewaard."

ARSENICUMVERGIFTIGING

Dan komt er een klein drinknapje op tafel met daarin geplakt een briefje. Blijkt dat Napoleon na een veldslag het slagveld inspecteerde om te kijken of er nog gewonde soldaten waren die zorg nodig hadden, maakt Buch duidelijk. Was die zorg niet meer mogelijk, dan kregen soldaten de opdracht met een kogel een eind aan het lijden te maken. "Dat klinkt hard, maar zie het als een vorm van euthanasie." En de drinknap? "De eigenaar heeft het wel overleefd en heeft die drinknap van Napoleon gekregen." Hier ligt dus een drinknap die ooit in de handen van de Franse keizer heeft gelegen? Buch glimlacht en knikt. Zo heeft hij nog enkele bijzondere voorwerpen. Onder meer een haarlokje van Napoleon uit de tijd op St. Helena, het verbanningsoord waar hij is overleden. Aan arsenicumvergiftiging, zo luidt één van de theorieën. Buch is er niet helemaal zeker van. "In die tijd werd er ook geveerd met verf waarin arsenicum zat; zo kan hij het ook binnen hebben gekregen. Maar als hij daadwerkelijk is vermoord, dan het door zijn jeugdvriend De Montholon die tot het eind op St. Helena is gebleven."



“NAPOLEON WAS EEN WISKUNDIG GENIE, EEN SCHERP WAARNEMER EN EEN VISIONAIR MET SPECTACULAIRE IDEEËN”



TWEE GEHEIMEN

Buch vertelt dan dat hij zich in de loop van de tijd steeds meer is gaan verdiepen in de laatste jaren van Napoleon op St. Helena. "Omdat hij toen weer mens werd. Een heel gewone man met humor. Dat liet hij overigens ook in zijn tijd als keizer wel eens merken. Zo werd hij op St. Helena een soort vaderfiguur voor een 13-jarig Engels meisje, Betsy Balcombe, met wie hij regelmatig schaakte en gesprekken voerde over de meest uiteenlopende onderwerpen." Zo kan Buch nog uren over Napoleon vertellen. Hij weet inmiddels veel van de Fransman, maar wat weet hij niet wat hij wel zou willen weten? Het antwoord volgt direct. "Waar Napoleon begraven ligt. Het officiële verhaal is dat hij eerst op St. Helena is begraven en in 1840 een graf heeft gekregen in de Dôme des Invalides in Parijs. Maar er is ook een andere versie. Napoleon had een halfbroer, Cipriani, die veel op hem leek en die op St. Helena zijn persoonlijke bediende was. Cipriani stierf drie jaar voor Napoleon en het schijnt dat hij later door de Engelsen in Napoleons graf is gelegd en het lichaam van Napoleon zou door de Engelsen zijn meegenomen en begraven in Westminster Abbey in London. Waarom? Een streek van de Engelsen

vanwege die aloude vijandschap. Overigens heeft een bezoeker van Westminster Betsy Balcombe horen vertellen dat Napoleon daar in een anoniem graf ligt. Verder is er een gerucht dat iedere Franse president aan het begin van zijn ambtsperiode twee geheimen te horen krijgt. De laatste rustplaats van Napoleon zou er een van zijn."

TIJD BEDWINGEN

De entourage, het gesprek, even ging het twee eeuwen terug in de tijd. Buch realiseert zich dat. "Misschien komt mijn fascinatie voor Napoleon en Empire ook voort uit het feit dat ik me in deze tijd minder thuis voel. Waarmee ik het verleden niet wil romantiseren, op elke periode is wel iets aan te merken. Maar alles is nu wel heel plat." Is dat ook de reden dat hij enkele jaren geleden samen met zijn partner naar Thorn is verhuisd? "Ja, Toen ik Harry Prick leerde kennen, ontstond tevens mijn liefde voor Limburg, de mooiste provincie van ons land. Thorn is een beetje toeval geweest. In dit huis woonde een jeugdvriend van Bastet en die kenden wij ook." Tot slot, tijdens het gesprek is het getik van talloze klokken te horen. Hij heeft er in totaal 67 en niet alleen uit de Napoleontische tijd. Vanwaar die klokken? "Die ben ik gaan verzamelen en zoals iedereen weet is verzamelen een eigenaardige afwijking. Waarom klokken verzamelen? Wellicht om de tijd te bedwingen. Al ben ik realist genoeg om te beseffen dat dat niet zal lukken. De tijd wint altijd." ■

**"IK WIL HET
VERLEDEN NIET
ROMANTISEREN,
OP ELKE PERIODE
IS WEL IETS AAN
TE MERKEN.
MAAR ALLES IS NU
WEL HEEL PLAT"**